

PETR CHELČICKÝ

O CIERKVI SVATÉ

Tuto něco přizříme k těmto slovům, ješto se mluví, že cierkev svatá jsú zbor vyvolených k spasení.

A že jediné v těch slovích muožem o cierkvi svaté mluvíti, že jest jedné to bez přidání a bez újmy cierkev svatá, zbor vyvolených k spasení.

A druhé jsú ty věci jisté bez omyla té cierkvi svaté: to sú darové Ducha svatého, jimiž bývá darována, aby spůsobena byla skrze ně v údech rozdělených v služebnosti k užitku všeho těla nebo té cierkvi.

Třetie jsú věci pravé a jisté cierkvi té a to sú skutečnosti a služebnosti rozličné, kteréž sú položeny od Boha k činění spravedlivých, nebo těmi skutky zasluhovali sú sobě věčného života.

Ale však neihned muož býti jistěno, když v takových skutečnostech mnoho lidí bude shledáno, nebo jich méně jest, že by to jistě byla stránka cierkvi svaté, nebo úd jeden nebo dva. Nebo mohú pod takové skutečnosti vjíti také nepraví lidé, ješto na čas postojie v nich a nebo snad dokonce ostojí, ale nenie v nich upřímnost pravá těch skutečnostech. Nebo všeckny ctnostné věci mohú státi na pokrytých lidech, jediné láska božie nemuož. A ta nejvíce dóvodna jest na člověku (v) odpuštění bezprávie, ješto se děje od jiných, a tak v milování nepřátel a v opuštění libých věcí pro přikázanie božie a nebo v odpuštění protivných pro přikázanie prvnie. To sú věci najdóvodnější pravé lásky buožie na člověku. A nebrzy neupřímý člověk muož jich mieti na sobě; protož jiné skutečnosti právě mohú státi jediné na takových, ale na jiných nenie dóvodno, by majíce je, byli proto údové cierkvi svaté.

Čtvrté jsú stavové nebo úřadové cierkvi svaté a v těch najméně muož jišćeno býti o cierkvi svaté: jakož jest kněský stav s úřadem svým, a že to známo jest, že jest stav ten cierkvi svaté. Ale to jest vzdálené, aby to vše údové cierkvi svaté byli, kteříž vcházejí nebo požívajf toho stavu s úřadem jeho. Nebo mohú býti v něm zlí, ješto sú údové d'ábelšćí a toliko samému d'áblu nahánějíci k zisku duše skrze svody své. Ale ten stav, když praví lidé v něm stojie, činíce služebnost skrze Čtenie v něm cierkvi svaté, tehdy muož řečen býti stav cierkvi svaté, slúže jie a rozmáhaje ji v dobrém. A tak s příčinú hodnú jest stav cierkvi svaté, když má služebníky hodné v sobě.

Také jsou stavové cirkvi svaté, jako jest panenství, vdovství a manželství. A tyto věci jí nejméně jisté. A že nejvíce pro příčinu smilství tak se přidává, aby držáno bylo, že jsou stavové cirkvi svaté, aby podle počtu těch stavův přestalo smilství: panenství (mu)ší se ovšem) od něho od(luč)iti a vdo(v)ství po ma(n)žství m(ílované)ho poji(má...) smilství; také již musí dokonce úmysl míti k nesmilnění a manželství toliko cizoloství a neřádného smilství v manželství. Ale jiné věci již jim nejsou zabráněny, a co nepoujde tímto řádem, to musí býti nebo poběhlost zjevných hříšníkův a nebo cizoloství, nebo jiné nepořádné smilství, protože přísluší cirkvi svaté přidati takové věci podvržení mnohých věcí zlých.

Ale však aby ti stavové jinak právě byli cirkvi svaté přičtení, protože musí míti ctnosti sobě příslušující, jako jest víra pravá a láska neomylná a k tomu více, jakož kdo může dosáhnúti podle darův sobě daných. Protože ti stavové mají v sobě místo k dobrotě příslušející k cirkvi svaté měti jí. Ale sami o sobě bez těch darův nemohú tak přičtení býti cirkvi svaté. Nebo takoví stavové mohú býti mezi pohany, nebo mezi židy, neb může býti panna, vdova tělesně některá židovka nebo pohanka a mezi křesťany může býti panna kacieřka nebo v hříších smrtedlných v některých. A to vše zdálené jest od cirkvi svaté. Takéž manželé všudy protože z příčin slovú stavové cirkvi svaté, ale nemůže o nich nikdy toho právě mluveno býti, když pravdy těch věcí nemají. Nebo proto nejvíce jim přidáno má býti, že sú stavové cirkvi svaté, že má v nich jmísto vyvolených k spasení a nebo spravedlnost ta, ješto se přidrží nebo následuje vyvolení. Nebo samo vyvolení, ač snad na někom v některé chvíli stojí bez spravedlivosti skutečně, ale obecně nejvíce na svatých stojí spravedlnost přikázána od Boha s vyvolením. A když kdo vyvolený v těch stavích drží spravedlnost přikázanú od Boha, tehdy jest úd cirkvi svaté; pakli veliký zástup takových bude, tehdy stránka cirkvi svaté jest. A tak cirkvev svatá nemůže měřena býti tělesnými cíli a nebo základy, aby ony i ony rozdiely lidu bylo položiti a přidati jim skutečnosti tělesné, ješto as jsou nebo státi mohú bez ctnosti i bez víry; protože není a z stavu, ale jestli vyvolení přimíšeno k stavu.

A tyto věci pro zapletení přílišné potřebny jsou znáti, že ten svět poběhlý ovšem od boha pro takové rozdiely lidu nazývají cirkvev svatú. A kněžíe již svú službú nehledají rozdieliti čisté od nečistého, ale tím se spravují, že musí býti zde smíšení zlých s dobrými. A k tomu přidati tyto stavy: stav kněšský, rytířský a robotný; stav panenský, vdovský a manželský - tožt skrájená cirkvev svatá. A té cirkvi svaté toto naučení připsané všecko, což římský doktor ustavil, a které doktory za svaté přijal, to jako zákon za naučení dáváno bylo.

A kněžíe, jako v tenetě ležíce v tom zapletení, již svým kněstvím po světě lezú, rozmáhající bludy jeho svú službú. A vždy pravie, že jest cirkvev svatá, že vždy stavy cirkvev

svaté tu čijí, jedny vidie, ani se s meči túlají, to stav rytířský; ani ke křtu děti přidávají, to stav manželský; a sedláci, ani ořie, to stav robotný. A to spolu cierkev svatá. I toto muož v pravdě řečeno býti, že ti úřadové, ješto jich prostě pohané potřebují, nebo svět, že ti úřadové nemohú připsáni býti cierkvi svaté, aby od nich správu brala nebo svú potřebnost skrze ně jednala, ač snad z příčiny muož některá užitečnost cierkvi svaté nebo údóm jejím býti z služby těch úřaduov, ješto sú jediné pohanóm nebo světu potřebné. Ale neustavuje jich Buoh cierkvi své, aby se jimi rozděláva(la).

Nebo Buoh skrze apoštoly neustavil jest krále cierkvi svaté, aby na svém meči nesl pokušení jejie a bojoval za ni proti nepřátelóm jejím a pudil mocí tu cierkev k službě jeho. Ani jí jest ustavil rychtáruov, ani konšeluov, aby cierkev svatá přicházeje před ně súdila se o zboží tohoto světa; ani jest jí ustavil biřicuov a katuov, aby údové za cierkvi svaté jedni druhé věsili, anebo se spolu na skřipcích mučili pro tělesné věci -tot' jest pohanóm a tomuto světu poručeno. Protož svatý Pavel mluví o úřadech cierkve svaté, devět rozdieluov v nich pokládá, a die o nich: „Některé zajisté postavil jest Buoh v cierkvi; najprv apoštoly, jiné proroky, jiné učitele; jiné, ješto divy činie; jiné, ješto nemocné uzdravují; jiné pomocníky, jiné oprávce; jiné, ješto rozličnými jazyky mluvie, a jiné, ješto řeči vykládají.“ Takové věci mluví o úřadích té cierkve. Nikdyž nepokládá těch úředníkuov s mocí světskú, aniž těchto, kteréž jmenuje v tělestných služebnostech, pokládá, ale toliko dary ducha svatého rozdielné v nich; nebo cierkvi svaté jediné těch úředníkuov potřebie jest. Nebo cierkev svatá duchovnie jest, i potřebuje úředníkuov duchovních k svému vzdělání; nebo všecka dostatečnost jejie v duchovních zprávách záleží, ač pak má tělesného co činiti, ale to vše skrze smysl duchovní.

Aniž ten rozuom muož nalezen býti, by apoštolé na tré cierkev svatú rozdělíce, kázali jedné straně dělati, aby tiem úsilím dvě jiná držala a byla jim jako založení, aby ležala na nie prázdnicé. Mluví o tom svatý Pavel, počínaje od sebe a od jiných kněží, a die: „Vy sami viete, bratřie, kterak musíte následovati nás. Nebo nebyli sme nepokojni mezi vámi, ani sme darmo chleba jedli od koho, ale v práci a v usilování, v noci i ve dne, dělajtce rukama svými, abychom nižádného z vás neobtěžili. Neb když ješče bychom u vás, ty věci sme vám zvěštovali, že ač kto nechce dělati, aby nejedl, nebo slyšeli sme něktesé mezi vámi chodíce nepokojně, nic nedělajíce, ale dvorsky činíce.“ A v té řeči apoštolově zhledává se správa o té cierkvi na tré roztěté, aby tu pánuov i kněží nadělaje, i kázal jim prázniti a položil jim v založení sedláky a jiné dělníky, aby je na sobě drželi jako založení pod nimi. Ale od duchovních počíná, že sú „v noci i ve dne dělali rukama svýma“. Proč die, „abychom nižádného z vás neobtěžili“, položice se na vás druhé? Proto, „abychom tiem sami se vám na příklad vydali, abyste nás v tom následovali a dělali rukama svýma; pakli kto nechce dělati,

tak ač nejie nebo slyšeli sme některé věci mezi vámi chodíce nepokojne, nic nedělající, ale dvorsky činíce“.

A tiem zjevně potupuje onu zprávu o kněžích i o pániech, ješto se činí ce dvě první straně cierkvi svaté poslal esta pravdu, aby za ně lhala, řkúci, že sedláci a jiní sma dělníci mají svým úsilím držeti pány a kněze jako založení. A snad pohřichu jiného založení nemají v cierkvi svaté kněží, jediné břicha pasenie na robotných úsilé. Ale proti nim apoštol s jinými pomocníky svými ve dne i v noci dělali sú, aby neobtěžili robotných a ty, ješto nedělají mezi nimi, ale prázdni se túlali jako dvořáci, treskce. A poněvadž pro skutek lení dvorský treskce, kterak by v té obci dvořáky takové ustavil, an tu die, nechtěli ti opravití toho zahalenie dvorského, aby je znamenali a odlúčili se od nich? A poněvadž thovařistvie a spokojenie u víře nedá mieti s těmi zaháleči dvorskými, kterak by nadělaje takových pánuov nad nimi u víře i nazval ji třetí stránku cierkvi svaté, aby žrali hotové, co jim těžce dobudú?

Protož on rovnost učí zachovati těm, kteřfž sú cierkev svatá, takovou jako rovnost mají údové těla přirozeného, a die: „Aby nebylo rozdělenie v těle, ale aby též jeden o druhém spolu pečlivi byli údové, a ač co trpí jeden úd, trpí s ním všichni údové; pakli se raduje jeden úd, všeckni se s nim radují údové.“ A zřice na tu řeč, nechť kto tak múdry vyjime z nie panovanie pohanské a vstrčí je v cierkev Kristovu a nazove je třetí stranú té cierkvi, poněvadž z přirozenie údov těla příklad beře! A pravda jest velebnější než příklad; a že rovnost nerozdělenú v těle mezi údy pokládá, že bez závisti jedni druhým slúžie, spolu o sobě péči mají, spolu se o všecko dělé; jestli dobré, spolu se radují; jestli protivné, spolu se mútí; nehrdají poctivější potupnějšími, ale věčí poctivostí chránie jich.

A poněvadž údové cierkvi svaté takovou míru táhnú, tehdy nemohli by velikých úrokuov jedni na druhé položiti, ani rozličných robot na ně zamyslití, aby, sediece v chladu, posmievali se oněm chlapóm a výróm, ješto se na horce pekú; ani by jich vyhnali u velikú zimu v kitliciech na zajíce a sami v teple seděli, ani kterého porobenie jim by pod bezděčí prikazovali, čemuž sobě od jiných nechtěli by. Protož velmit' jest vzdálené od cierkvi svaté to pohanštvie podle rozumu apoštolského. Pakli se komu zdá lid ten cierkev svatá, tehdy odjinud to zdánie nemuož pojítí, jediné proto, že svět cierkev svatá zdá se a bludové jeho víra křesťanská; ale žeť jest již zašlé, protožť bude děliti hořké.

A toť diem: nedá-li Buoh kněží takových, ješto by právě to uměli odděliti od viery a postaviti je zvlášče jako zjevné pohany, tehdy Čtenie již dokonce nebude právě kázáno. Nebo dokud od světa neodstúpie knězie, kterak právě Krista mohú kázati a dokud to pohanstvie budú vírú žehnati s jich násilným ukřutenstvím, s jich pýchú a mnohotvárnú nerovností a s jich rozkošným životem a s rozmnožením v úrazích všech ctností? Nebo to vše jest tělo toho

světa; a dokud se to vírů žehná a Krista účastno činí, komu na světě kněze mohou odpovědětí té účastnosti Krista, nebo na všech na jiných nenie jest znám svět než na nich? Protož z práva každý svědský člověk potiehně se na účastnost viery, když těchto tak zjevné pohanství žehná se vírů a ješče to pohanství nazývá se užitek víry.

Aniž těchto věcí mluvil jsem jediné proto, maje za největší škodu to, že věrní lidé podááni sú těm mocem a břímě jich nesú. Nic to nenie, (že) apoštol pohanóm zjevným poddal lid vierný z příčin hodných, ale nespojil jich s nimi u viere; ale toto jest horší, než jest to pohanství u víru přijato a spojeno s ním – a již jest zkazilo víru, a samo již stojí jako prospěch víry - to mně jest protivno.

A měla-li by ješče ta slova na místě zuostati, že kacířství jest učenie bludné, písmu svatému odporné, tehdy tuto mnohotvárné kacířství mělo by ukázáno býti! Ale když ta všecka kac(é)řství již jsú užitek víry, tehdyť na mně se svezú ta kac(é)řství, ješto veliký prospěch cirkvi svaté kazím, ano jie stiení moc jako chládek před vedrem a ve všem prospievá, oč se pokusí skrze moc tohoto světa, ale bez moci ostala by jako sirá vdova.